

İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi

e-ISSN: 2147-6152

Yıl 10, Sayı 26, Nisan 2021

Makale Adı /Article Name

Lisansüstü Eğitime Devam Eden
Öğretmenlerin Okullarda Oluşturduğu
Durum: Okul Yöneticileri Ne
Düşünüyor?

The Situation Created by Teachers
Receiving Postgraduate Education in
Schools: What Do School Administrators
Think?

Yazarlar/Authors

Ahmet SAYLIK

Dr. Öğr. Üyesi, Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,

ahmet.saylik@siirt.edu.tr ORCID: 0000-0001-7754-2199

Cahit HİÇYILMAZ

Öğretmen, Siirt Milli Eğitim Müdürlüğü

cahithicyilmaz056@gmail.com ORCID: 0000-0001-8466-416x

Yayın Bilgisi

Yayın Türü: Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi: 07.12.2020

Kabul Tarihi: 14.12.2020

Yayın Tarihi: 30.04.2021

Sayfa Aralığı: 634-657

Kaynak Gösterme

Saylık, Ahmet; Hiçyılmaz, Cahit (2021). "Lisansüstü Eğitime Devam Eden Öğretmenlerin Okullarda Oluşturduğu Durum: Okul Yöneticileri Ne Düşünüyor?", *İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S 26, s. 634-657.

(Bu makaleye ilişkin "ETİK KURUL ONAYI" makalenin sonunda yer almaktadır.)

ÖZ

Eğitimin niteliğinin artması nitelikli öğretmen sayısının artmasıyla doğrudan ilişkilidir. Nitelikli öğretmen sayısının artırılmasının bir yolu lisansüstü eğitimidir. Öğretmenlerin lisansüstü eğitim almaları kendi gelişimlerine sağladığı katkılarla beraber görev yaptıkları okula da çeşitli yansımaları olabilmektedir. Dolayısıyla Öğretmenlerin lisansüstü eğitime devam etmelerinin okuldaki işleyişe nasıl yansıdığı, olumlu/olumsuz taraflarının ne olduğu gibi konuların okul yöneticilerinin görüşleri bağlamında incelenmesi önemlidir. Bu araştırmanın amacı okul yöneticilerinin öğretmenlerin lisansüstü eğitim alma süreçlerinin okula yansımalarına ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Araştırma, nitel bir araştırma olup durum çalışması olarak desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 30 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırmada ölçme aracı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırma sonucuna göre okul yöneticileri, lisansüstü eğitim almakta olan öğretmenlere karşı olumlu görüş belirtmişlerdir. Ayrıca, öğretmenlerin lisansüstü eğitim sürecinde yasal izinler konusunda sorun yaşadıkları ve yürürlükte olan kanun hükümlerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenler, Lisansüstü Eğitim, Okul Yöneticileri

ABSTRACT

Increasing the quality of education is directly related to the increase in the number of qualified teachers. One way to increase the number of qualified teachers is postgraduate education. Teachers' graduate education may have various reflections on the school they work in, along with their contribution to their own development. Therefore, it is important to examine issues such as continuing postgraduate education is reflected in the functioning of the school, as well as its positive / negative sides, in the context of school administrators' views. The aim of this study is to reveal the opinions of school administrators about the reflection of teachers' graduate education process on the school. The research is a qualitative research and designed as a case study. The study group of the research consists of 30 school administrators. The structured interview form created by the researchers was used as a measurement tool in the study. The data were analyzed by content analysis method. According to the results of the research, school administrators have expressed a positive opinion towards teachers who are receiving graduate education. In addition, it has been determined that teachers have problems regarding legal leaves during their postgraduate education process and that the provisions of the current law are insufficient.

Keywords: Teachers, Postgraduate Education, School Administrators

Giriş

Eğitim, hem kişinin yaşamını hem de toplumsal yapıyı düzenleyen önemli bir kurum, kişinin yaşamı boyunca doğrudan ya da dolaylı olarak etkilendiği bir sosyalleşme sürecidir. Bu süreçte niceliksel bakımdan yalnızca “bir” olanın süreçte aktif birer vatandaş olarak nitelik kazanması ve “bir-ey”leşmesi beklenir. Lisansüstü eğitim, yönelinen herhangi bir alanda profesyonelleşmenin sağlandığı bir düzey olarak eğitim düzeyi piramidinin en üst aşamasını oluşturmaktadır. Bu bakımdan niteliğin ve ihtisaslaşmanın da bir ölçütü sayılmaktadır.

Niteliksel ve niceliksel olarak sürekli değişimin etkisi altında olan günümüz toplumlarında eğitim, bir yandan bireylerin yeteneklerinin ortaya çıkarılmasını ve bu yeteneklerin geliştirilmesi işlevini görürken diğer taraftan toplumsal değerlerin yeniden üretimi ve bu değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasını amaçlamaktadır

(İçli, 2001: 15-30; Saylık, Saylık ve Sağlam, 2021). Eğitim amaçlarına ulaşmak için her eğitim sistemi nitelikli insan modelini belirler (Aküzüm, 2016; Temizkan, 2008, Yeşilyurt, 2011).

Eğitimin temel amaçlarının belirlenmesi sonrasında eğitim yöneticileri, eğitim yönetimi etkinlikleri ile eğitimin temel amaçlarına ulaşmak için çalışırlar. Eğitim yönetimi, eğitimde belirlenen amaçların gerçekleştirilmesi için kişilerin dayanışma ve işbirliğinde bulunması ile oluşur. Eğitim yönetimi, eğitimin içeriği, eğitim amaçlarına ulaşılması için gerekli olan etkinliklerin planlanması, bu etkinliklerin yürütülmesi ve eğitimin kapsamına giren diğer konulara yönelik olarak politika üretmek olarak tanımlanabilir. Eğitim yöneticilerinin eğitimin etkililiğine yönelik olarak belirlediği ve eğitimin temel amaçlarına ulaşılması için kullandıkları kaynaklar, eğitimin temel politikasının işlerlik kazanması açısından önemli bir yer işgal eder (Akay Tahmaz, 2019; Aytaç, 1999: 80-95; Ilgar, 2005).

Yönetim unsurunun bütün örgütler içerisinde önemli bir unsur olması yönetimin, örgütün temel amaçları ekseninde şekillenmesini sağlar. Eğitim yönetiminde diğer yönetimlerden farklı olarak öne çıkan özellik, eğitim odak noktası olmasıdır. Bu kapsamda eğitim yönetimin ve eğitimin temel unsuru insandır (Balcı, 2005; Hoy ve Miskel, 2010). İnsan kaynağının güçlendirilmesi eğitim beklentilerinin karşılanmasına önemli katkılar sağlayacaktır. Üstelik eğitim yöneticisi, eğitim kaynaklarının etkili ve verimli kullanılması görevini üstlenen kişidir (Erdoğan, 2000: 72-80).

Eğitim ile ilgili olan örgütlerin en dinamik ve en faal çalışanları öğretmenlerdir. Öğretmenlerin güçlenmesi örgütün veya okulun daha başarılı olmasını sağlar (Demir, 2019). Bu anlamda okullarda oluşturulacak olumlu iklim öğretmenlerin okul yönetimine olumlu katkı sağlamasını da kolaylaştıracaktır (Aydın, 2016; Özdemir, 2012). Olumlu okul ikliminin sağlanmasında öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin donanım ve tecrübeleri önemlidir. Eğitim amaçlarının gerçekleştirilmesindeki önemli bir faktör de öğretmenlerin lisansüstü eğitimleridir (Can, 2013).

Lisansüstü eğitim, üniversitelerde lisanstan sonraki eğitimi, inceleme ve araştırma yöntemleri ile teknoloji ve bilim içeren ve ülkenin kalkınmasına yol gösteren bilim insanı yetiştirmeyi hedefleyen, tasarlanmış, programlı bir terbiye (eğitim) sürecidir (Varış, 1984). Ülkemizde yüksek lisans eğitiminin mevzuatlarda;

“*Lisans eğitime dayalı olan yüksek lisans ve doktora eğitimiyle sanat dallarında yapılan sanatta yeterlik çalışması ve tıpta uzmanlıkla bunların gerektirdiği eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve uygulama etkinliklerinden oluşan eğitim*”¹² olarak tanımlandığını görüyoruz (LÖY, Md. 2, YK, Md. 3). Lisansüstü eğitim, sınırları belli olan bir alanda veya bir bölümde uzmanlaşmaya yönelik olarak verilen eğitimidir. Günümüz dünyasında, insanların sahip olduğu mesleklerin ihtiyaç duyduğu bilgilerin ve yeteneklerin çoğalmasıyla lisans seviyesinde alınan eğitim hedeflenen uzmanlaşmaya ulaşmada eksik kalmaktadır. Bazı meslekler çok daha seviyeli eğitimi veya eğitimleri gerektirmekte; mesleği kullanmanın beraberinde birde meslekte profesyonelleşme ve uzmanlık alanında yetişme gibi kavramlar ortaya çıkarmaktadır. Tüm bunlardan ötürü, yüksek lisans eğitiminin farkındalığı ve önemi her zamankinden daha önem kazanmaktadır (Bülbül, 2003). Bununla birlikte lisanüstü eğitim, genel anlamda mesleki bakımdan kıdem sağlaması, alanda uzmanlaşma, kişisel gelişim, iş imkanlarını artırma, mesleki doyum, ek maddi gelir sağlaması bakımından tercih edilmektedir (Bozan, 2012; Turhan ve Yaraş, 2013). Öğretmenlerin lisanüstü eğitim alma amaçlarına bakıldığında ise akademik kariyer sağlama ve akademik personel olma gibi amaçlar ön plana çıkmaktadır (Alabaş, Kamer, ve Polat, 2012; Alhas, 2003; Oluk ve Çolak, 2005). Ancak yurtdışında, öğretmenlerin lisanüstü eğitim alma nedenleri arasında yeni bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerini öğrenme istekleri dikkat çekicidir (Bertram, Mthiyane ve Mukeredzi, 2012)

Alanında profesyonelleşmeyi ve vasıflı çalışan elemanların eğitilmesini amaçlayan lisansüstü eğitim, birçok iş kolunda okutulmakta olan tezli ve tezsiz yüksek lisans ve doktora programlarını bünyesinde barındırmaktadır. Yüksek lisans eğitimi, alanında uzmanlaşmayı başardığı için dikkatleri üstüne çekerken oldukça yüksek alaka duyulmaktadır (Baran, 2015).

2000’li yılların başından beri ekonomik, politik ve toplumsal alanlarda oluşan reaksiyonlardan ötürü globalleşme kavramı, yeni kamu idari fikri, Toplam Kalite Yönetimi, başarıya odaklı sınama, hesap verilebilirlik sorumluluğu vb.

¹ LÖY: Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği

² YK: Yükseköğretim Kanunu

faaliyet ve düşüncelerin eğitime etkisi, eğitmen ve idarecilerden gözlemlenebilir çıktılar, yüksek düzeye çıkmış öğrenci faaliyeti istenilmektedir (Balcı, 2008).

Öğretmenlerin yüksek lisans gördükleri üniversiteler genel olarak başarı odaklı, işleyişi kolay olmayı dikkate alan, insan bilimleri, sosyal bilimler ve davranış bilimlerinin öge ve kuramlarına dayalı disiplinler arasında ile bağlantılı olmayı hedeflemelidir. Eğitim kurumlarına yönetici yetiştirecek olan bu kurumlar yönetici adaylarının sahadaki görevleri için; yöneticilerin birikim olarak ve özgüven olarak yeterlilik kazandırmayı eğitimin bir lideri olarak yetiştirmeyi ve olaylar karşısında geniş ve soğukkanlı olmayı hedeflemelidir. Genel olarak öğrenilmiş olan teorik bilgilerin kuramsal çerçevede kalıp yönetim uygulamaları konusunda az kullanıldığı görülmektedir. Yüksek lisans seviyesinde eğitim alan yönetici ve öğretmenler kendi alanlarına yönelik kazanmış oldukları bilgileri çok daha iyi analiz ederek kendi bilgileri ile yoğurarak tekrar en iyi şekilde kullanabilmeleri beklenmelidir. Bu minvalde yüksek lisans eğitimi süresi boyunca, beklentilerin hangi seviyede karşılanabildiğini belirleyip açıklayarak amaçlanan hedeflere yetişmek için oldukça önemli olduğu görülmektedir (Balcı ve Çinkır, 2002).

Yüksek lisans eğitiminin ne kadar etkili olduğunu ve bu konularda karşılaşılan zorluk ve güçlüklerin belirlemeye yönelik bir çok bilimsel çalışmaların ülkemizde de yapıldığını görebilmekteyiz. Karakütük'ün (2000) ve Doğusan'ın (2003) yapmış olduğu çalışmalarda yüksek lisans eğitimi bitirenler için teşvik edicilerin istenilen düzeyde olmadığı, Milli Eğitim Bakanlığınca yüksek lisans eğitiminin değerinin istenilen düzeyde algılanmadığını, bu konuda daha net anlaşılır bir politika yapılamadığı sahip olduğumuz hukuki düzenlemelerin istediğimiz düzeyde olmadığı sonucuna varılmıştır. Oluk ve Çolak'ın (2005) yapmış oldukları çalışmalarda da tüm bunlara benzer sonuçlara varıldığı görülmektedir. Öğretmenlere yüksek lisans yapmak için hukuki olarak tanınmış olan haklarını istedikleri gibi kullanamadıkları, yüksek lisans eğitimleri için maddi bir destek göremediklerini ve almış oldukları eğitimin sonunda kendilerini tatmin edebilecek istedik yönde bir yönelim olmadığı görülmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) 2018 yılı idare faaliyet raporuna göre Türkiye'de toplam 1 milyon 90 öğretmen kamu okullarında görev yapmaktadır. Bu öğretmenlerden 1.443'ü doktora, 89.350'si ise yüksek lisans mezunudur. Dolayısıyla lisansüstü eğitim almış öğretmenler toplamın yüzde 9'unu oluşturmaktadır. OECD

ülkelerinin ortalamasının yüzde 42 olduğu düşünüldüğünde bu oranın çok düşük olduğu değerlendirilmektedir (oygm.meb.gov.tr). Yurtdışında öğretmenlerin lisansüstü eğitim oranları Avusturya’da %59, Belçika’da % 84, Polonya’da % 94, Slovakya’da % 96’dır (MEB, 2010, 17). Finlandiya gibi ülkelerde öğretmen yetiştirme programlarının da bir yansıma olarak öğretmenlerin tamamı yüksek lisans mezunudur. Eğitim yöneticilerinin lisansüstü eğitim durumları karşılaştırmasında bu oran çok daha çarpıcı bir hal almaktadır.

Yapılan alanyazın taramasında ‘Okul Yöneticilerinin Lisansüstü Eğitim Yapan Öğretmenlere Bakışı’ ile ilgili araştırmaların sınırlı olduğu; ancak öğretmenlerin yüksek lisans durumları ile ilgili birçok araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Okul yöneticilerinin yüksek lisans yapan öğretmenlere yönelik bakış açıları ile ilgili olarak yapılan literatür taramasında, Akay Tahmaz (2019) tarafından ‘*Lisansüstü Eğitim Alan Öğretmenlere İlişkin Yönetici Tutumları*’ başlığı adı altında tek bir çalışmanın mevcut olduğu görülmüştür. Akay bu çalışmada “*Okul yöneticileri ve öğretmenler arasında kurulan güçlü ilişkiler, örgütün gelişmesinde ve ilerlemesinde önemli katkılar sağlamaktadır. Bu ilişki sadece mesleki açıdan değil aynı zamanda okulun toplum içerisindeki saygınlığı için de oldukça önemlidir.*” sonucuna ulaşmıştır.

Diğer taraftan, öğretmenlerin yüksek lisans yapma durumları ve yüksek lisans yapan öğretmenlerin mesleki nitelikleri ile ilgili yurt içinde birçok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalarından bazıları şunlardır:

- a) Başkan (2001): Öğretmenlik Mesleği Ve Öğretmen Yetiştirmede Yeniden Yapılanma
- b) Başer, Narlı ve Günhan’ın (2005): Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Alanlarında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri
- c) Ceyhan (2004): Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğretmen Adaylarının Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi
- d) Nayır (2011): Eğitim Bilimleri Alanında Lisansüstü Öğrenim Görmekte Olan Müfettiş, Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerin Sorunları
- e) Özden, Bülbül ve Güngör (2002): Eğitim Yönetimi Planlaması Teftişi ve Ekonomisi Anabilim Dalı Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Programa İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi
- f) Turhan ve Yaraş (2018): Lisansüstü Programların Öğretmen, Yönetici Ve Denetmenlerin Mesleki Gelişimine Katkısı

Yüksek lisans eğitimine devam ederken karşımıza çıkan ve çıkabilecek olan sorunları ortaya koyması açısından yukarıdaki araştırmalar gerekli olan bilgi ve deneyimleri verebilmektedir. Bu araştırmalardan çıkarabileceğimiz başka bir sonuç; yüksek lisans eğitimine devam edebilmenin müfettiş, öğretmen ve idarecilerin ne kadar özverili ve fedakâr olduklarını daha iyi görmemizi sağlamaktadır.

Eğitim yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Lisans mezunu olarak öğretmenlerin mesleklerini icra ederken yüksek lisans ve doktora eğitimlerini sürdürmeleri bu sürecin doğal bir parçasıdır. Okul yöneticileri, kendi imkânları görece zor koşullarda lisansüstü eğitimlerine devam eden öğretmenlerini destekleyip onlara her türlü kolaylığı sağlamalıdır. Ancak okul yöneticilerinin konu hakkında ne düşündükleri ve öğretmenlerin lisansüstü eğitim süreçlerinin okullara nasıl yansıdığı sorusu öncelikle cevap bulmalıdır. Bu soru aynı zamanda araştırmanın problem cümlesidir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, öğretmenlerin lisansüstü eğitimlerini sürdürmelerinin görev yaptıkları okullardaki yansımalarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, sınırlı bir sistemin nasıl işlediğinin derinlemesine betimlenmesi amacıyla verilerin sistematik şekilde toplandığı ve analiz edildiği nitel bir metodolojik yaklaşımdır (Chmiliar, 2010; Creswell, 2007; Merriam, 2013). Bu sayede elde edilen sonuçlarla incelenen durumun nasıl ve niçin oluştuğu ayrıca gelecek araştırmalarda odak noktaların neler olabileceği ortaya çıkmaktadır (Davey, 1991; Yin, 1984).

Örneklem/Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunda, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi ile oluşturulmuş 30 okul yöneticisi yer almaktadır. Amaçlı örnekleme olasılık olmayan örnekleme türlerindedir. Bu örnekleme yaklaşımında araştırmacının kanaatiyle (Marshall & Rossman, 2014) evrenden araştırmanın amacına en iyi şekilde hizmet edeceği, faydalı olacağı birimleri seçmesidir (Babbie,

2007). Dolayısıyla ölçüt örnekleme örnekleme alınanların bilgi verme açısından zengin olması esastır (Marshall, 1996). Ölçüt olarak iki esas belirlenmiştir. Birincisi örnekleme seçilecek kişilerin okul yöneticisi olarak görev yapıyor olması ve ikincisi bu kişilerin çalıştığı okulda lisansüstü eğitim gören öğretmenin var olmasıdır.

Veri Toplama Aracı/Verilerin Toplaması

Veriler, sözlü iletişim yoluyla veri toplama yaklaşımı olan görüşme tekniği ile toplanmıştır. Bu yolla katılımcıların söylemlerinin yüzeysel anlamlarının ötesinde söylemin doğrudan ifadesi ve derinliğine ulaşmak öte yandan verilen yanıtlardaki gerçek dışı ya da sahte ifadelerin de fark edilme olasılığı yüksektir. Araştırmacılar, görüşme esnasında karşılaştığı her karanlık noktayı, soracağı sorularla aydınlatma olanağına sahip olmaları, görüşmede, ses tonu, mimikler ve soruları cevaplandırma şekilleri, söylenenleri anlamlandırmada önemli ipuçları (Karasar, 2016) sağlamaktadır. Veri toplama sürecinde katılımcıların gönüllüğü aranmış, çalışmanın amacı açıklanmış ve yaklaşık 15 dakikalık bir zaman diliminde görüşmeyi tamamlayacakları ifade edilmiştir. Ayrıca katılımcılara Siirt Üniversitesi Yayın Etik Kurulu'nun 01/06/2020 tarih ve 39 sayılı kararı gereği bu çalışma açısından Sosyal ve Beşeri Etik Kuralları ve İlkeleri çerçevesinde herhangi bir sakınca olmadığına yönelik kararı da sunulmuştur. Katılımcılar katılımcı numaralarına göre K1, K2, K3,...K30 şeklinde kodlanmıştır.

Araştırma kapsamında yer alan okul yöneticilerinin görüşlerini almak üzere uzman görüşleri doğrultusunda araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunda katılımcılara 5 soru sorulmuştur. Araştırmanın temel amacı kapsamında görüşme formunda yer alan aşağıda sorulara yanıt aranmıştır.

- 1) Okul yöneticilerinin lisansüstü eğitime ilişkin görüşleri genel olarak nelerdir?
- 2) Öğretmenlerin lisansüstü eğitim sürecinde okul idaresi olarak karşılaşılan sorunlar nelerdir?
- 3) Öğretmenlerin lisansüstü eğitim süreci, eğitim-öğretim planlamasını ve faaliyetlerini nasıl etkilemektedir?
- 4) Okul yöneticileri öğretmenlerin lisansüstü eğitim süreci ile ilgili yürürlükte olan yasal düzenlemeler (izin, yönetici atama, artırımlı ek ders ödemesi gibi) hakkında neler düşünmektedir?

- 5) Öğretmenlerin lisansüstü eğitimlerine ilişkin yasal düzenleme yapma olanağı olması halinde okul yöneticileri, hem idareciler hem de öğretmenler açısından hangi hususlarda ne tür düzenlemelere ihtiyaç duymaktadırlar?

Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir, Toplanan verileri açıklayabilecek kavramalara ve ilişkilere ulaşmanın esas amaç olduğu içerik analizi yönteminde temelde yapılan işlem, verileri okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, 184).

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın amacını ortaya koyan ve yukarıda belirtilen sorulara sırasıyla yer verilmiş, bulgular ortaya konmuştur. Katılımcıların ifadelerine doğrudan yer verilmiştir.

Okul Yöneticilerinin Lisansüstü Eğitime İlişkin Genel Görüşleri

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu lisansüstü eğitimin gerekliliğini vurgulamışlardır. Bu görüşü temellendirirken eğitim sorunlarına bilimsel veriler ışığında çözüm bulma, kişinin kendisini geliştirme isteği, eğitim kalitesinin daha da yükseleceği ve nitelikli öğretmen sayısını arttıracacağı gibi unsurlara odaklandıkları görülmektedir. Katılımcıların ifadelerinden bazı alıntılar aşağıdaki gibidir:

K3:...sorunlara yaklaşma ve çözüm bulmada bilimsel kriterlere bağlı kalarak ve yine bilimsel veriler ışığında çözüm bulmaları açısından...

K6:...lisansüstü eğitim aşaması tamamen kişinin kendisini geliştirme adına almış olduğu eğitimdir. ...lisansüstü eğitim sürecinde birçok tez, makale, kitap incelemesi yapılmakta ve araştırma yapanların ufukları genişlemektedir...

K21:...yüksek lisans ile öğretmenlerin bilgi düzeylerinin artacağını, bunun da beraberinde nitelikli öğretmen sayısını arttıracacağını ve bu sayede eğitim kalitesinin daha da yükseleceği...

Ancak çoğunluğun aksine bazı katılımcıların kaygıları da cevaplar arasında yer almıştır. Kaygıların kaynağı ise öğretmenlerin lisansüstü eğitim uğruna asıl işlerini aksatmaları, öğretmenleri okulda tutamamaları (izinler, kongreler vs.) olmuştur.

K2:... kendi asıl işini aksatıp sadece yüksek lisansa ağırlık vermenin de fayda değil zarar vereceğini düşünüyorum...

K11:...Ancak biz de sorun yaşayabiliyoruz bu durumda, çünkü öğretmenleri hem desteklemek hem de okulda tutmak yani sınırlamak zorundayız.

K17:...Fakat il dışına hafta içi gidiş geliş sorunu nedeniyle hafta sonu yapılması çok daha verimli olacaktır. Aynı zamanda uzaktan eğitim modeliyle derslerin işlenmesi, sınavların yüz yüze yapılması durumunda daha çok katılımın olacağını düşünüyorum...

Genel olarak okul yöneticileri, öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapmalarının yararlı olacağını belirtmektedirler. Ancak bazı yöneticilerin okullardaki işlerin aksama ihtimaline ilişkin kaygılarının da olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Sürecinde Okul İdaresi Olarak Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşler

Okul yöneticilerinin geneli yüksek lisans sırasında öğretmen izinleri konusunda sıkıntı yaşadıklarını ifade etmektedirler. Okul müdürleri, lisanüstü eğitim yapan öğretmenlerin bu süreçte derslerine devam ettikleri günlerde okullarda ‘boş dersler’ oluştuğunu, pratikte ve hukuki düzenlemeler göz önüne alındığında bu derslere girebilecek öğretmenlerin bulunmamasının okullarda büyük bir soruna neden olduğunu ifade etmektedirler. Katılımcıların konuya ilişkin ifadelerinden bazı alıntılar aşağıdaki gibidir:

K2:...Okul idaresi olarak bu konuda kolaylık sağlamakla birlikte bazı zamanlarda mesai süresi ile ilgili bazı sıkıntılar da yaşadık. Özellikle sınıflarında öğretmen olmaması nedeniyle disiplin sorunları yani sıra boş geçen derslerde öğretmen bulmak zor oluyor. Velilerin bu durum karşısında ki olumsuz tavırları vb...

K7:...Genel olarak mesai süresi ile ilgili bazı sıkıntılar yaşıyoruz. Özellikle sınıflarında öğretmen olmaması nedeniyle disiplin sorunları meydana gelmektedir. Lisansüstü eğitim yapan öğretmenlerin sınıflarını her ne kadar boş bırakmamaya çalışsak da istem dışı da olsa derslerin boş geçmesi çocukların okulda gördükleri eğitimlerin eksikliği yaşanmaktadır...

K4:...En büyük problem olarak öğretmenlerin boş gün istemeleri meseleleridir. Genelde lisansüstü eğitim yapan Öğretmenler bu işi farklı illerde yapmaktalar. Bu da doğal olarak uzun bir izin süresini zorunlu kılıyor...

K20:...Çalıştığım okulun ilkokul olması sebebi ile yüksek lisans yapan öğretmenim genelde sorun yaşıyor. Sınıf öğretmenlerinin ders programında esneklik olmadığı için izin alan öğretmenin sınıfları öğretmensiz kaldı...

K25:...En büyük sorunlardan birisi de lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin okuldaki derslerini ihmal edebilmeleridir...

K30:..Bu süreçte bazı öğretmenler önceliği lisansüstü eğitim çalışmalarına verdikleri için okuldaki eğitim-öğretim aksatılabilmektedir. Bazı öğretmenlerin ders programı lisansüstü eğitim programı ile çakışabilmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, okul yöneticileri öğretmenlerin ders programlarını lisansüstü derslerini göz önüne alarak öğretmenlere kolaylıklar sağladıklarını ifade etmişlerdir. Ancak izin konusunda sorunların olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak da öğretmen izinlerinin öğrenci disiplin sorunlarına neden olduğu ve velilerin tepkileri ile karşılaşıldığı belirtilmiştir.

Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Sürecinin Eğitim-Öğretim Planlaması ve Faaliyetlerine Yansımaya İlişkin Görüşler

Okul yöneticileri, lisansüstü eğitime devam eden öğretmenlerin genel olarak eğitim ve öğretim faaliyetlerini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Okul yöneticileri, özellikle branş öğretmenlerinin yüksek lisans yaptıkları durumlarda çok sıkıntı yaşadıklarını; bunun temel nedeninin okullarda 'yedek' olabilecek nitelikte branş öğretmeni olmadığını belirtmişlerdir. Buna göre, öğretmenlerin yasal hakkı olarak aldıkları yüksek lisans izinleri, okullardaki öğretmen sayısının yetersiz olmasına neden olabilecek boyuta ulaşabilmektedir. Herhangi bir okulda birden fazla öğretmenin yüksek lisans eğitimi görmesi bu öğretmenlerin farklı günlerde okulda olmalarına engeldir. Yüksek lisans eğitimine devam eden öğretmen sayısı arttıkça okul içi iş ve işlemler, eğitim ve öğretim faaliyetlerinde genellikle aksaklığa neden olmaktadır. Katılımcıların konuya ilişkin ifadelerinden bazı alıntılar aşağıdaki gibidir:

K1:...Lisansüstü eğitim yapan bir öğretmenin yerine bir yedek öğretmen olmadığından dolayı eğitim öğretim süreci içerisinde çeşitli sıkıntıları beraberinde getirebilmektedir. Sınıf mevcutlarını düşündüğümüzde bu çocukların hepsinin bir

sınıfta ya da dışarıda olduğunu ve sorumlu hiç kimsenin yanlarında olmadığını düşündüğümüzde hiç iç açıcı olmayan bir tablo karşımıza çıkmaktadır...

K2:...Bu süreçte bazı öğretmenler önceliği lisansüstü eğitim çalışmalarına verdikleri için okuldaki eğitim-öğretim aksatılabilmektedir. Bazı öğretmenlerin ders programı lisansüstü eğitim programı ile çakışabilmektedir.

K11:...Derslerin dağılımı olsun, ders programların düzenlenmeleri olsun genel olarak eğitim-öğretim planlanmasını olumsuz yönde etkilemektedir. Yapılacak faaliyetlerin dağıtılması lisansüstü eğitime devam eden öğretmenin ileriki dönemlerde okulda sorunlara yol açabilmektedir...

K14:...ilkokullarda her sınıf için tek bir öğretmenin olması, başka bir deyişle sınıf öğretmenin tek olması yüksek lisans yapan sınıf öğretmenlerinin okulun eğitim-öğretim faaliyetlerini sekteye uğratması kaçınılmazdır...

K17:...Özellikle sınıf öğretmenin hafta içi bir ya da iki gün okulda olmaması öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde ciddi bir sıkıntı oluşturuyor. Yıllık plan kapsamında verilmesi gereken kazanımların tamamının aktarılmasında olumsuzluklar yaşanabilmektedir...

K23:...Çünkü öğretmenin okulda olmadığı ancak, o gün yapmak zorunda olduğu iş ve işlemler başka öğretmen bulmak zor olduğu için yapılmıyor. Bu da eğitim ve öğretim faaliyetlerin aksamasına neden oluyor...

K25:...Benim yöneticilik yaptığım okulda böyle bir problem yok fakat bazı yöneticilerin özellikle izin konusunda sorun çıkardıklarını duyuyor ve biliyorum. Bu konuda daha hassas davranmaları ve öğretmenlerin yüksek lisans yapmalarını teşvik edici düzenlemeler yapmaları gerekmektedir...

K30:...Eğitim ve öğretim planlamasını mutlaka etkiliyor. Belli saatlerin boş geçmemesi için başka öğretmen veya idareci arkadaşına daha fazla görev vermiş oluyoruz. Ama öğretmenlerimizin eğitimini almaları tarafı olduğumuz için onlara gerekli kolaylığı sağlıyoruz...

Örnek ifadelerden anlaşılacağı üzere okul yöneticileri genel olarak lisansüstü eğitime devam eden öğretmenlerin, eğitim öğretim faaliyetlerini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Buna göre özellikle yüksek lisans eğitim süreci içerisinde, öğretmenlerin okula haftanın bir günü bile gelmemesinin okul yöneticilerini olumsuz etkilediği görülmektedir. Ancak buna rağmen okul

yöneticilerinin ekseriyetinin lisansüstü eğitimi desteklediği ve olumlu görüşler belirttikleri tespit edilmiştir.

Okul Yöneticilerinin Lisansüstü Eğitime Dair Yürürlükte Olan Yasal Düzenlemeler Hakkındaki Görüşleri

Okul yöneticilerinin tamamı, yüksek lisans veya doktora yapan öğretmenler veya okul yöneticileri ile ilgili yasal mevzuatın yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Bu kapsamda okul yöneticilerinin belirttikleri ilk konu, öğretmenlerin lisansüstü eğitim süreci kapsamında aldıkları izinlerdir. Katılımcıların verdikleri cevaplardan hareketle sorunlu alanların yasal düzenlemeyle çözülebileceğini düşündükleri ancak kendilerinin de bu konuda çözüm bulamadıkları verilen önerilerden anlaşılmaktadır. Dolayısıyla yasal mevzuatla izinler konusundaki esnekliklerin varlığı açık belirtirse de yöneticilerin bu durumdan rahatsız oldukları görülmektedir. Kendilerine çözüm önerisi sorulduğunda tatminkâr cevaplar veremedikleri, lisansüstü eğitimi destekleme görüşleriyle çeliştikleri söylenebilir. Katılımcıların konuya ilişkin ifadelerinden bazı alıntılar aşağıdaki gibidir:

K3:... *Lisansüstü eğitimin hangi zamanlarda ve ne şekilde yapılacağını kesin olarak belirlerdim. Birincisi eğer geleceğimiz olan çocuklarımızı olumsuz bir şekilde etkileyecekse bu durum karşısında hafta sonlarını aktif kılar, hafta içi saat beşten sonra ders yapılmasını sağlardım...*

K8:...*yaz tatil süreçlerinin de diğer düz memur statüsünde olan kişilerin kullanmış oldukları kadar izin verir diğer süreçlerde eğitim almalarını sağlardım...*

K11:...*diğer şekilde, her yüksek lisans yapan öğretmene izin verme durumunda okullarımız maalesef verimsizleşiyor. Çünkü herhangi bir ders için belirlenmiş bir plan vardır ve bu planlarda genellikle telafi eğitimleri yer almaz...*

Öğretmenlerin yüksek lisans veya doktora yapma süreçleri ile ilgili yürürlükte olan yasal düzenlerde izin konusunda muğlaklığın olduğu görüşleri de belirtilmektedir. Buna göre okul yöneticilerinin görüşlerinden bazı alıntılar şöyledir:

K6:...*izinlerin belirsizliği okul müdürlerini farklı bir uygulama içerisine koymaktadır. Özellikle izin konusunun netliğe kavuşturulması gerekiyor...*

K7:...*Ek derslerin biraz daha artırılarak ödenmesi gerektiğini düşünüyorum. Buda lisansüstü eğitimi biraz daha cazip hale getirecektir...*

K16:...*İzinler yönetmeliklerde çok net bir şekilde belirtilmemektedir. Bu da daha çok okul müdürlerinin inisiyatifine bırakılmıştır.*

K17:...Maalesef izinler okul idaresi olarak kullanacağımız inisiyatiflere bağlı. Suiistimale açıktır...

Öğretmenlerin yüksek lisans veya doktora yapma süreçleri ile ilgili yürürlükte olan yasal düzenlerde teşvik edici unsurlar konusunda yetersizliğin olduğu görüşleri de belirtilmektedir. Buna göre okul yöneticilerinin görüşlerinden bazı alıntılar şöyledir:

K3:...Şuan yüksek lisans ve doktora avantajlarının yeterli düzeyde olmadığını düşünüyorum. Bence teşvik amacıyla bu durum daha da iyileştirilmelidir...

K6:...Şu an için yüksek lisans ve doktora yapan öğretmenlerin pek fazla avantajları olduğunu düşünmemekteyim. Bence teşvik amacıyla da olsa maddi ve manevi olarak öğretmenlere faydalı olmasını isterim...

K13:...Yönetici atama konusunda ileriki dönemlerde belki işe yarayabileceğini düşünmekteyim...

K14:...Yasal düzenlemeler yetersizdir. Çünkü öğretmen istediği yerde ve üniversitede yüksek lisans yapmasının önü kapalıdır. Sadece görev yaptığı ya da görev yapılan yere yakın bir yerde öğrenimini yapabilmesi ve bunun da okul idaresinin inisiyatifinde olması bir eksikliklerdir...

K21:...Ayrıca yüksek lisans ya da doktora yapan öğretmenlere, fiilen girilen dersler için verilen artırımlı ek dersin miktarı çok komik bir miktardır. Kendini geliştiren öğretmenlere daha çok değer verilmesi gerekir...

K22:...Bunun yanında yüksek lisans ve doktora yapan idarecilere bu artırımlı miktarların verilmemesi akla izah edilecek bir mantığı bulunmamaktadır...

K29:...lisansüstü mezunu öğretmenlere verilen yüzde beş artırımın çok komik bir rakam olduğunu, yüksek lisans mezunu idarecilerin de maaşlarına ilave ücretin yansımaları gerektiğini düşünüyorum...

Genel olarak cevaplar incelendiğinde okul yöneticilerinin yasal mevzuatın yetersizliğine işaret ettikleri, lisansüstü eğitim sürecinde izin kaynaklı sorunlara uzaktan eğitim ya da hafta sonu eğitim şeklinde çözümler buldukları, lisansüstü eğitimi özendirici unsurların zayıf olduğunu, özlük haklarındaki ve mali haklardaki güçlendirmelerle bu durumun çözüleceğini ifade etmektedirler. Ancak izinler konusundaki kaygılarının yasalardaki esnekliği kullanarak kendi lehlerine çevirme girişimlerinin olduğu da verilen yanıtlar arasında yer almıştır.

Tartışma ve Sonuç

Toplumların ilerlemesi toplumdaki nitelikli insan sayısının artmasına bağlıdır. Toplumdaki nitelikli insan sayısı ise ancak eğitim yoluyla artırılabilir. Ayrıca verilen eğitim hizmetinin daha verimli olması, nitelikli öğretmenlerin varlığı ile mümkün olabilmektedir. Öğretmenler, bilginin bilimsel yönünü bilen ve kullanan, bilgiye ulaşma ve bilgiyi okuma yollarını bilen kişiler olarak bilinmektedir. Eğitimin toplumsal kalkınmışlıkta önemli bir rol alması, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin mesleklerinin gerektirdiği bilgi ile donatılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu kapsamda eğitim sistemimizin daha da kaliteli bir hal almasında öğretmenlerin aldıkları lisansüstü eğitim önemli bir faktördür. Lisansüstü eğitim, okul yöneticilerin ve öğretmenlerin mesleki gelişimlerinde önemli bir işlev görmektedir.

Okullarda öğretmenlerin sorumluluklarını yerine getirmek için uygun ortam bulmalarını sağlayan, öğretmenlere yol gösteren ve öğretmenleri organize eden eğitimin diğer temel ögesi ise okul yöneticileridir. Okul yöneticileri ile öğretmenler arasındaki ilişki doğrudan okul iklimine yansımakta, bu iklimde yetişen meyveler de geleceği şekillendirmektedir. Ancak, mesleğin gerektirdiği bilgi ve becerisini arttırmak için bir taraftan mesleğini icra ederken diğer taraftan yüksek lisans yapan öğretmenlerin görev aldıkları okuldaki okul müdürlerinin ve müdür yardımcılarının, yüksek lisans yapan öğretmenlere yönelik tutumları farklılık göstermektedir. Bundan dolayı, okul yöneticilerinin lisansüstü eğitime dâhil olan veya doktora eğitimine katılan öğretmenlere yönelik düşünceleri ve tutumları önemlidir. Bu bağlamda, bu çalışmada okul yöneticilerinin lisansüstü eğitim alan öğretmenlere yönelik düşüncelerinin ve tutumlarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırma sonucuna göre, okul yöneticisi olarak okul müdürlerinin ve müdür yardımcılarının yüksek lisans veya doktora yapan öğretmenler ile ilgili olumlu düşüncelere ve değerlendirmelere sahip oldukları görülmüştür. Benzer şekilde Akay Taymaz (2019) da okul yöneticilerinin öğretmenlerin lisansüstü eğitim almalarına ilişkin olumlu tutum içinde oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Araştırma bulgularına göre okul yöneticileri, öğretmenlerin yüksek lisans veya doktora yapmasının gerekli olduğunu düşünmektedirler. Buna göre yüksek lisans veya doktora yapan öğretmenler, okulda ortaya çıkan sorunlara farklı bir bakış açısıyla yaklaşıp daha hızlı ve etkili çözümler üretebilecek niteliklere sahiptir. Bundan dolayı, yüksek lisans yapan öğretmenlerin sayısı artırılmalıdır. Diğer

tarafından, okul yöneticilerinin mesleki gelişimlerini devam ettirmesi için yüksek lisans yapmalarına uygun düzenlemeler yapılmalıdır. Doğusan'ın (2003) çalışmasında katılımcıların %57,5'i lisansüstü eğitimin öğretmenlerin mesleki formasyonlarına katkıda bulunduğunu düşünmektedir. Akay Taymaz (2019) da araştırmasında okul yöneticilerinin, lisansüstü eğitim yapan öğretmenlerin sınıflarının diğer öğretmenlere göre daha başarılı olacağını, öğrencilerle, velilerle ve meslektaşlarıyla iletişimlerinin daha etkili olacağını, performanslarının ve mesleki becerilerinin daha yüksek olacağını düşündükleri sonucuna ulaşmıştır. Bizim çalışmamızda, çalışmamıza katılan idareciler lisansüstü eğitim yapan öğretmenlerin mesleki becerilerinin diğerlerine göre daha fazla olacağını düşünmekte ve lisansüstü eğitim yapan öğretmenlerin performans olarak diğer öğretmenlerden yüksek olacağına inanmaktadırlar. Bu iki çalışmada da birbirini destekleyecek şekilde verilmiş cevaplara bakarak lisansüstü eğitimin öğretmenlerin mesleki beceri ve yeterliliklerini geliştirdiği fikrinin benimsendiği görülmektedir.

Okul yöneticilerinin çoğunluğu, lisansüstü eğitim süreci içerisinde okullarda birtakım sıkıntılar ile karşı karşıya kaldığı ve bu süreci kontrol etmede zorluk yaşadığı görüşü araştırmanın bir diğer bulgusudur. Bunun temel nedeni ise yüksek lisans yapan öğretmenlerin eğitim amacıyla okula gelmediği günlerde okul yönetiminin ders programını planlamada zorluk yaşamalarıdır. Yüksek lisans yapan öğretmenlerin yüksek lisans derslerine devam ettikleri günlerde okullarda 'boş dersler' olduğu, pratikte ve hukuki düzenlemeler göz önüne alındığında bu derslere girebilecek öğretmenlerin bulunması ve görevlendirilmesinin okul yöneticilerini zor durumda bıraktığı görülmüştür. Özellikle ilkököl kademesinde çalışan okul yöneticileri, yüksek lisansa devam eden öğretmenin izinli olduğu günlerde velilerin olumsuz tavırları ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Ayrıca, öğretmenlerin eğitim-öğretim süreci içerisinde yüksek lisansa devam ettikleri için okula gelmedikleri günlerde hem sınıflarda hem de okullarda disiplin problemleri artmaktadır. Diğer taraftan, özellikle ortaokul ve lise okul yöneticileri yüksek lisans yapan öğretmenlerin ders programlarını esnek bir şekilde düzenlemesi gerekmektedir. Ancak yüksek lisans yapan öğretmen sayısının artması okul yöneticilerinin bu konuda kararsız kalmasına veya bu durumu görmezden gelmesine, sonuç olarak yüksek lisans yapan öğretmenin mağdur olmasına neden olmaktadır.

Karakütük (2000) tarafından yapılan çalışmada yönetici ve öğretmenlerin "Okul ya da birim yöneticilerince; lisansüstü eğitime devam eden öğretmenlere izin,

lisansüstü dersleriyle okuldaki derslerin çakışması durumunda yardım vb. konularda yeterli kolaylık ve destek sağlanmamaktadır” ifadesi bu çalışmayı destekler niteliktedir. Doğusan’ın (2003) yapmış olduğu araştırmada da araştırmaya katılan öğretmenlerin %59,9’u yöneticiler tarafından lisansüstü öğrenime devam eden öğretmenlere yeterli kolaylığın sağlanmadığı belirtilmiştir. Alabaş, Kamer ve Polat (2012) da yaptıkları araştırmada öğretmenlerin büyük çoğunluğunun lisansüstü derslerine katılımda zorluk yaşadıklarını bunda görev yaptıkları okullardaki yöneticilerin ders saatlerini planlamada yardımcı olamamalarının etkili olduğunu tespit etmiştir. Sabancı (2011) da araştırmasında, okul yöneticilerinin lisansüstü öğrenime ilişkin olumsuz tutum, söz ve davranışlarının öğretmenlerin lisansüstü eğitimde en sık vurguladıkları sorun olduğuna, sonrasında ise lisansüstü dersleriyle okul ders programı çakışmasını önemli bir diğer sorun olarak belirttiklerine yer vermiştir. Bu şekilde sonuçlara ulaşan başka araştırmaların (Kuzu ve Becit; 2007; Nayır, 2011; Toprak ve Taşgın, 2017) da olduğu görülmektedir. Ancak okul yöneticilerinin perspektifinden bakıldığında onları bu tür yaklaşımlara iten birtakım yönetsel kaygılar taşıdıkları görülmektedir. Nitekim Akay Taymaz (2019) okul yöneticilerinin önemli bir kısmının lisansüstü eğitim yapan öğretmenlerin yüksek lisans/doktora eğitimleri nedeniyle okula yeterince vakit ayıramayacaklarından endişe duyduklarını belirlemiştir.

Araştırma sonuçlarına göre okul yöneticileri genel olarak yüksek lisans yapan öğretmenlerin, eğitim öğretim faaliyetlerini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Özellikle yüksek lisans eğitim süreci içerisinde, öğretmenlerin okula haftanın bir günü bile gelmemesinin okul yöneticilerini olumsuz etkilediği belirlenmiştir. Okul yöneticileri, yüksek lisans veya doktora eğitimi gören öğretmenlerin olmadığı günlerde inisiyatif almakta başka öğretmen veya idarecilere fazla görev düşmektedir.

Okul yöneticileri, eğitimin temel hedeflerine ulaşılmasında, öğretmenlerin ve öğrencilerin eğitimdeki rollerinin artırılmasında önemli bir etkidir. Eğitim sistemi içerisinde okul paydaşlarının birbirlerinden ayrılmaz dinamiklerden oluşması, bu paydaşların okulların hedeflerine ulaşması için birlikte çalışmalarını zorunlu kılmıştır. Ancak yüksek lisans yapan öğretmenlere yönelik hukuksal düzenlemelerin yetersiz olması, çoğu zaman yöneticiler ile öğretmenlerin fikir ayrılıklarına neden olmaktadır. Bu nedenle, yüksek lisans yapan öğretmenlerin izin

taleplerinin ve uygun ders programı taleplerinin okul idaresi tarafından önemsenmemesi okullarda öğretmenler ve okul yöneticileri arasında olumsuz bir iletişimin oluşmasına neden olmaktadır. Araştırma sonucuna göre, okul yöneticilerin tamamı hem öğretmenlere hem de yöneticilere yönelik olarak düzenlenen ve lisansüstü eğitimi içeren yasal mevzuat yetersizdir. Okul yöneticilerinin hem fikir oldukları ilk konu, öğretmenlerin yüksek lisans yapma süreci içerisinde aldıkları izinlerdir. Söz konusu düzenlemeye göre yöneticiler eğitim öğretim faaliyetlerini planlarken veya ders programı oluştururken öğretmenlerin yüksek lisans durumlarını göz önünde bulunması gerekir. Ancak bunu düzenlemek neredeyse imkânsızdır. Bundan dolayı öğretmenlerin lisansüstü eğitimi hangi zamanlarda ve ne şekilde yapacağını kesin olarak belirten hukuksal düzenlemelere ihtiyaç vardır. Okul yöneticilerine göre, özellikle izin konusunda okul yöneticilerinin farklı şekillerde hareket etmesini engelleyecek nitelikte olan ve idarenin (okul yönetiminin) takdir yetkisinin olmadığı hukuksal düzenlemeler gereklidir. Ayrıca, öğretmenlerin izin konusunda sorun yaşaması, öğretmenlerin istedikleri yerlerde veya üniversitelerde yüksek lisans yapmasını engeller niteliktedir. Akay Taymaz (2019) okul yöneticilerinin MEB'in öğretmenleri lisansüstü eğitim yapmaya yeterince teşvik ettiğini ve lisansüstü eğitim yapan öğretmenlere ilişkin yönetmelik ve yasalarla gerekli kolaylığı sağladığını düşündüklerini raporlamıştır. Diğer taraftan, yüksek lisans ya da doktora yapan öğretmenlere fiilen girilen dersler için verilen artırımlı ek dersin %5 olması ve yüksek lisans yapan okul yöneticilerin bu artırımdan yararlanmaması eksikliklerdir. Akay Taymaz (2019) da okul yöneticilerinin lisansüstü eğitimini tamamlayan öğretmenlere verilen fazladan ek ders ücretlendirmesinin yeterli olduğuna ilişkin maddeye ortanın altında bir düzeyde katıldıklarını ancak lisansüstü eğitimini tamamlayan öğretmenlere verilen fazladan hizmet puanının yeterli olduğuna ilişkin maddeye orta düzeyde katıldıklarını tespit etmiştir.

Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre okul yöneticileri, yüksek lisans yapan öğretmenlerin ve yöneticilerin ekonomik açıdan desteklenmesine yönelik hukuksal düzenlemeler yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Yüksek lisans süresi içerisinde ek derslerini eksik alan öğretmenler ve okul yöneticilerinin buna ek olarak yüksek lisansa devam etmek için masraf yapması yüksek lisans yapmayı düşünen öğretmenleri olumsuz etkilemektedir. Bundan dolayı öğretmenlere yüksek lisans veya doktora yapma konusunda ekonomik teşvikler verecek yasal düzenlemeler öğretmenlerin yüksek lisansa

yönelmelerini sağlayacaktır. Diğer taraftan, öğretmenlerin özellikle izin konusunda sorun yaşamamaları ve eğitim- öğretim faaliyetlerinin aksamaması için uzaktan eğitim ile yüksek lisans, hafta sonu yüksek lisans gibi hukuksal düzenlemeler ile yüksek lisans eğitimleri cazip hale getirilebilir. Okul yöneticileri, yöneticilerin atanma şartları arasında ‘yüksek lisans yapmış olmak’ koşulunun olmasını gerektiğini belirtmişlerdir. Okul yöneticilerinin bu düşüncede olmasının temel nedeninin, yüksek lisans yapmanın bireyi daha donanımlı yaptığı düşünce olmalarından kaynaklı olduğu tespit edilmiştir.

Öneriler

1. Lisansüstü eğitim sürecinde “izin” konusunun hukuksal düzenlemelerle belirsizlikten kurtarılması önerilmektedir.
2. Lisansüstü eğitime yönelik teşviklerin özlük haklarının daha ikna edici surette güçlendirilmesiyle iyileştirilmesi önerilmektedir.
3. Öğretmenlerin lisansüstü eğitim alma olanağını arttırmak için, uzaktan eğitim ya da seyreltilmiş modelde eğitim gibi uygulamalar önerilmektedir.

Kaynakça

- Acar, H. (2002). 21.Yüzyıla girerken Milli Eğitim Bakanlığı’nda eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi ve geliştirilmesinde yeni yaklaşımlar, *21. Yüzyıl Eğitim Yöneticilerinin Yetiştirilmesi Sempozyumu*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 179-193
- Akay Tahmaz, E., (2019). *Lisansüstü eğitim alan öğretmenlere ilişkin yönetici tutumları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Aküzüm, C. (2016). Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin eğitim yönetimi programı bağlamında lisansüstü eğitime bakış açılarının incelenmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 67, 85-108.
- Alabaş, R., Kamer, S. T., & Polat, Ü. (2012). Öğretmenlerin kariyer gelişimlerinde lisansüstü eğitim: Tercih sebepleri ve süreçte karşılaştıkları sorunlar. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 89-107.
- Atay, K. (2001). İlköğretim okulu müdürlerinin genel ve iş tutum ve davranışları, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 28, 471-482.
- Alhas, A. (2003). *Lisansüstü eğitim yapmakta olan Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlerinin lisansüstü eğitime bakış açıları (Ankara İli Örneği)*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Aydın, Y. (2016). Örgütsel sessizliğin okul yönetiminde kayırmacılık ve öğretmenlerin öz yeterlik algısı ile ilişkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 22(2), 165-192.
- Aytaç, T. (1999). Okul merkezli yönetim. *Eğitim ve Bilim*, 23, 69-75.
- Babbie, E. (2007). The practice of social research (11th. Ed.). Belmont, USA: Thomson High Education.
- Balcı, A & Çınkır, Ş. (2002). Türkiye’de eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi, 21. *Yüzyıl Eğitim Yöneticilerinin Yetiştirilmesi Sempozyumu*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 211- 236.
- Balcı, A. (2005). Açıklamalı eğitim yönetimi terimleri sözlüğü. Ankara: *Tek Ağaç*
- Balcı, A. (2008). Türkiye’de eğitim yönetiminin bilimleşme düzeyi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 54, 181-209.
- Baran, H. (2015). *Eğitim yönetimi, teftişi, planlaması ve ekonomisi lisansüstü programının okul yöneticisi yeterlikleri bağlamında incelenmesi*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Başer, N., Narlı, S. & Günhan, B. (2005). Öğretmenlerin lisansüstü eğitim alanlarında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, Özel Sayı:1, 129-135.
- Bertram, C., Mthiyane, N., & Mukeredzi, T. (2013). “It will make me a real teacher”: Learning experiences of part time PGCE students in South Africa. *International Journal of Educational Development*, 33(5), 448-456.
- Bozan, M. (2012). Lisansüstü eğitimde nitelik arayışları. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(2), 177-187.
- Bülbül, T. (2003). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde görev yapan öğretim üyelerinin lisansüstü öğretime öğrenci seçme sürecine ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1), 167-174.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (11. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Can, Ş. (2013). Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 24, 13-28.
- Chmiliar, I. (2010). Multiple-case designs. In A. J. Mills, G. Eurepas & E. Wiebe (Eds.), *Encyclopedia of case study research* (pp 582-583). USA: SAGE Publications.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (2. Baskı). USA: SAGE Publications.
- Çelik, A., & Şimşek, M. Ş. (2013). *Yönetim ve organizasyon*. Eğitim Yayınevi.

- Çelik, V. (2002). Eğitim yöneticisi yetiştirme politikasına yön veren temel eğilimler. *21. Yüzyıl Eğitim Yöneticilerinin Yetiştirilmesi Sempozyumu*, 16-17 Mayıs, Ankara Üniversitesi.
- Davey, L. (2009). The application of case study evaluations, (Çev: T. Gökçek). *Elementary Education Online*, 8(2), 1-3.
- Demir, S. (2019). İnsan sermayesi ile kurumsal itibar, işe sargınlık ve okuldan ayrılma niyeti arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 50, 43-56.
- Doğusan, F. (2003). *İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenimi Konusundaki Tutumları*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2010). *Eğitim yönetimi*, (Çev. Edt: S. Turan). Ankara: Nobel Yayınları
- https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_09/10142823_TALIS_RAPORU.pdf
- Gönül, İ. (2001). Eğitim, istihdam ve teknoloji. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(9), 65-71.
- Karakütük, K. (2000). Öğretmenlerin lisansüstü öğretimi konusunda yönetici ve öğretmenlerin görüşleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 193-209.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kuzu, A. & Becit, G. (2007) Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitimde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *Eskişehir. III. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu*, 17-20.
- Marshall, C., & Rossman, G. B. (2014). *Designing qualitative research*. Sage Publications.
- MEB. (2002). *Okul gelişim modeli: Planlı okul gelişimi*. Ankara: EARGED
- MEB. (2010). TALIS Uluslararası öğretme ve öğrenme araştırması (Teaching and Learning International Survey) Türkiye ulusal raporu, MEB Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (3. Baskıdan Çeviri, Çeviri Editörü: S. Turan). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Nayır, F. (2011). Eğitim bilimleri alanında lisansüstü öğrenim görmekte olan müfettiş, okul yöneticisi ve öğretmenlerin sorunları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 44(2), 199-222.
- Oluk, S. & Çolak, F. (2005). Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda öğretmen olarak çalışan lisansüstü öğrencilerinin karşılaştıkları bazı sorunlar. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, Özel Sayı: 1, 141-144.

- Özdem G., Bülbül, T. & Güngör, S. (2002). Eğitim yönetimi planlaması teftişi ve ekonomisi anabilim dalı tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğretmen ve okul yöneticilerinin programa ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi, *21. Yüzyıl Eğitim Yöneticilerinin Yetiştirilmesi Sempozyumu*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 165-177
- Özdemir, S. (Ed.). (2012). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Pegem Akademi.
- Özmen, F., & Güngör, A. (2008). Eğitim denetiminde etik. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 137-155.
- Sabancı, A. (2011). Lisansüstü öğrenim gören öğretmenlerin öğrenimlerine yönelik karşılaştıkları sorunlar, bu sorunlarla baş etme yöntemleri ve beklentileri, *V. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu*, 7-8 Ekim, Ankara.
- Saylık, A., Saylık, N., & Sağlam, A. (2021). Eğitimcilerin gözünden Türk eğitim sistemi: Bir metafor çalışması. *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 522-546. DOI: 10.33711/yyuefd.919424
- Tahmaz Akay, S. (2019). *Lisansüstü eğitim alan öğretmenlere ilişkin yönetici tutumları*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Toprak, E., & Taşğın, Ö. (2017). Öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapmama nedenlerinin incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(13), 599-615.
- Turhan, M., & Yaraş, Z. (2013). Lisansüstü programların öğretmen, yönetici ve denetmenlerin mesleki gelişimine katkısı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(43), 200-218.
- Üstüner, M. & Cömert, M. (2007). Eğitim yönetimi teftişi planlaması ve ekonomisi anabilim dalı lisansüstü dersleri ve tezlerine ilişkin bir inceleme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 497-515.
- Varış, F. (1984). Lisansüstü düzeyde eğitim elemanı yetiştirme. *Eğitim Bilimleri Sempozyumu*. 49-54. Ankara: Ankara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları:136.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. (1984). *Case study research: design and methods*. (3th. Ed.). California: Sage Publications.
- Yüksek Öğretim Kanunu. (1981, 6 Kasım). Resmi Gazete (Sayı: 2547). Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.pdf>

T.C.
SİİRT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ETİK KURULU KARARLARI

Oturum Tarihi
01/06/2020

Oturum Saati
10:00

Oturum Sayısı
39

Üniversitemiz Etik Kurulu 01/06/2020 tarihinde saat 10:00'da Kurul Başkanı Prof. Dr. Cemalettin ERDEMCI başkanlığında, aşağıda imzaları bulunan üyelerin katılımıyla toplanarak gündemdeki konuları görüşmüş ve aşağıdaki kararları almıştır.

ETİK KURUL KARARI

(Siirt Üniversitesi Etik Kurulu'nun aşağıdaki görüşü tavsiye niteliğinde olup, üniversitemizle ilgili etik ilkelerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla taşınmaktadır.)

ETİK İNCELEME KONUSU

Cahit Hiçyılmaz tarafından yürütülecek olan "**Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Yapmalarına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşleri**" başlıklı araştırmasının etik olarak uygunluğu

İNCELEME

Araştırma'nın amacı Lisansüstü eğitim yapana öğretmenlerin bu süre içerisinde okul idarecileriyle ne tür sorunlar yaşadıklarını ve bu bağlamda Okul idarecilerinin lisansüstü eğitime bakışlarını belirlemek olarak" belirlenmiştir. Araştırma nitel bir araştırma olup Siirt il ve ilçelerinde görev yapan okul idarecileri ile anketler yapmak suretiyle gerçekleştirilecektir. Planlanan çalışma insan katılımına dayalı bir araştırma olduğundan araştırma yönüyle etik kurulu ilgilendirmektedir. Araştırma etiği bakımından söz konusu araştırmanın, katılımcıların fiziksel ve ruhsal sağlıklarını tehdit edici soruları içermediği, katılımcıların kişisel hakları ve özel bilgilerinin korunacağı ifade edilmiştir. Araştırma etiği bakımından dikkat edilmesi gereken birinci husus; yürütülecek olan programın katılımcıların yararına olması ve onları herhangi bir zarara uğratma riski taşımamasıdır. Araştırma etiği bakımından dikkat edilecek ikinci husus araştırmaya katılacak kişilerde rıza unsurunun gözetilmesidir

SONUÇ

Sonuç olarak sosyal bilimlerdeki araştırmaların yayın etiği bakımından, insan katılımına dayalı olanların da araştırma etiği bakımından etik ilkelere uygun olması gerekmektedir. Bu nedenle projenin uygulanmasında katılımcıların hiçbir şekilde zarara uğratılmamaları ve rızalarının olması esastır. Ayrıca araştırma için gerekli izinlerin resmi kurumlardan alınması şarttır. Bu şartlar yerine getirildiğinde elde edilen verilerin isim verilmeden raporlaştırılmasında araştırma etiği bakımından bir sakınca bulunmamaktadır.

Kurul Üyeleri:

Prof. Dr. Ayhan YILMAZ
Kurul Üyesi
Dr. Öğr. Üyesi Arif GÜLLER
Kurul Üyesi
Dr. Öğr. Üyesi Simla ADAGİDE
Kurul Üyesi
Av. Hardan ARSLAN
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Cemalettin ERDEMCI
Kurul Başkanı

Doç. Dr. Adnan MEMDUHOĞLU
Kurul Üyesi
Dr. Öğr. Üyesi Burçak ASLAN ÇELİK
Kurul Üyesi
Dr. Öğr. Üyesi Varol TUTAL
Kurul Üyesi

Batman Yolu 10.km Merkez, 56100 Siirt/Türkiye
Tel: +90 (484) 212 11 11
E-Posta: : siu@siirt.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Cemalettin Erdemci
Faks: +90 (484) 212 11 11
Elektronik ağ: www.siirt.edu.tr

Sayfa 1 / 1

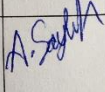
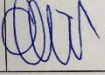
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Yazar Katkısı Formu

Authors Contributions

İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisine gönderdiğimiz **Lisansüstü Eğitime Devam Eden Öğretmenlerin Okullarda Oluşturduğu Durum: Okul Yöneticileri Ne Düşünüyor?** başlıklı makalemizin yazar sıralaması ve yazarlık haklarının aşağıda belirtildiği şekilde yapılmasını rica ederim.

Yazar Katkı Tablosu

Sıra No	Yazar Adı-Soyadı	Açıklama (Katkısı)	% olarak katkıları	İmza
1	Ahmet SAYLIK	Proje Danışmanı	51	
2	Cahit Hiçyılmaz	Proje Yürütücüsü	49	

- Yazar sayısına göre tablo satırlarını ekleyip çıkarabilirsiniz.

Sorumlu Baş Yazar: Ahmet Saylık